EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN MOTİVASYON DÜZEYLERİ

(Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Örneği)

Ceyhun OZAN*

Fatih BEKTAŞ**

Özet: Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi ve ailelerin gelir seviyesi değişkenleri açısından farklılaşma durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi`nde 2008-2009 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden 144`ü erkek, 124`ü bayan toplam 368 öğrenciye Acat ve Yenilmez (2004) tarafından oluşturulan "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri" ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde cinsiyet faktörüne göre ölçeğin yirmi üç maddesinden altı maddesinde bayanların lehine anlamlı fark bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre ise sadece bir maddede anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenliğe karşı motivasyon seviyelerinde de ölçeğin sadece iki maddesinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: motivasyon, öğretmenlik mesleği, öğretmen adayları

---

* Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, K. K. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

** Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, K. K. Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

The Motivational Level Of The University Students At The Education Faculty About Teaching Profession

Abstract: In this study, whether the motivational level of pre-service teachers about teaching profession has any differences in terms of certain variables including gender, educational level, and the economic level of their parents. For this purpose, a scale "the motivational level of pre-service teachers about teaching profession" designed by Acat and Yenilmez (2004) was conducted to 144 male and 124 female first and fourth year students at the Ataturk University, Education Faculty of Kazim Karabekir in 2008-2009 education year. In the study, as for the motivational level of these students according to the gender difference, positive significant differences in 6 items of totally 23 items for the female students were seen. According to the educational level, in only one item a significant difference was found, as for the family income, in only two items of the scale, students displayed significant differences.

Key words: motivation, teaching, pre-service teachers

Giriş

Motivasyon, İngilizcede motive ve Latince movere sözcüklerinden gelmekle birlikte her iki sözcük de hareket etmek, eylemde bulunmak anlamındadır. Motivasyon, organizmayı harekete geçirici, hareketi devam ettirici ve olumlu yöne yöneltici, üç temel özelliğe sahip, içerisinde istekleri arzuları gereksinimleri dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavram olarak ifade edilmektedir (Aydın, 2008: 152; Cüceloğlu, 2005: 229; Eren, 1989: 388).

İnsan davranışlarını etkileyen çeşitli faktörlerden söz edilebilir. Ancak davranışın yönünü, şiddetini, kararlılığını belirleyen en önemli güç kaynağı motivasyondur (Fidan, 1996). Koç (1994) da motivasyonu yapılacak eylemin yönünü gücünü ve öncelik sırasını belirleyen organizmanın içinden ya da dışından kaynaklanan dürtülerin etkisiyle bireyin harekete geçmesi şeklinde tanımlamıştır.

Psikologlar motivasyonu ayrıntılı olarak araştırmışlar ve pek çok kuram geliştirmişlerdir (Pintrich, Cross, Kozma & Mckeachie, 1986: 614). Bu kuramlar genelde iki grupta incelenmektedir. Birinci gruptaki motivasyon kuramları insanın güdülenmesinin nedenlerini, dolayısıyla içeriğini araştıran kuramlardır. İçerik kuramları güdülenmeyi yaratan durumları, olayları, insanın gereksinmelerini bulmaya çalışmaktadır. İkinci gruptaki motivasyon kuramları ise, güdülenmenin oluşumunu, oluşum aşamalarını araştıran süreç kurumlardır. Süreç kuramları gereksinmenin doğuşundan doyumuna kadar gözlenebilen güdülenme sürecinin niteliğini tanımaya çalışır (Ergül, 2005: 69). Bu kuramlarla birlikte motivasyon iç ve dış kaynaklı olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. İç motivasyon, bireyin bir davranışı sonlandırmaya dönük doğal ilgisi ve isteğidir. Zimmerman (2000: 89) başarı için gerekli olan motivasyon üzerinde bireyin kendi inançlarının önemini vurgulamaktadır. Dış motivasyon ise bireyin ilgisi ve isteğinin olmadığı durumlarda davranışın gerçekleşmesi için dıştan sağlanan kontrol anlamına gelmektedir. İç motivasyon dış motivasyona göre daha çok tercih edilir görünse bile tek başına yeterli değildir. Çünkü insanlar sadece farklı düzeyde motive olmazlar, aynı zamanda farklı türlerde de motive olurlar. Örneğin; bir öğrenci hiç ilgisi ve merakı olmadan, ailesinin veya öğretmeninin onayını almak için derslerine yönelik motive olabilirken,

bir diğeri yeni bilgi ve beceriler kazanmak için öğrenmeye karşı motive olabilir. (Ryan & Deci, 2000: 54; Gençay ve Gençay, 2007: 242).

Motivasyon başarıyı sağlayan en önemli etken olarak görülmektedir. Bireyin mesleğine motive olabilmesi büyük ölçüde yaptığı işi sevmesine bağlıdır. Bu sağlanabildiği takdirde insanlar mutlu oldukları gibi verimli de olabileceklerdir (Özsoy, 2005: 118). Ülkelerin kalkınmasında bireylere, üretken ve gelişmeye açık nitelikleri kazandırmayı amaçlayan çağdaş eğitim anlayışı, bireyin istediği, ilgisinin olduğuna inandığı ve kendisine uygun olan mesleği seçmesine önem vermektedir (Yeşilyaprak, 2006: 190).

Akbaba (2002: 12), öğretmenlik mesleğinin seçiminde bireyin öğretmenlik mesleği ile ilgili beklentilerinin, öğretmenlik mesleğine bakış açısının, öğretmenliğin mesleki değerlerinin önemine değinmektedir. Bireye seçeceği meslek hakkında bilgi verilmesinin ötesinde uygulama alanına da katarak, mesleğin gerçek yüzü ile karşılaşmasının sağlanması gerekmektedir. Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılmasında bilgi ve uygulama aşamalarında bir takım önemli değişiklikler gerçekleştirilmiş gibi görünse de, bu alanlardaki eksiklik ve sorunların çeşitli nedenlerden dolayı devam ettiği belirtilmektedir (Can, 2001: 13).

Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar devam eden öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlemeler, okullarda gerçekleştirilecek olan eğitim kalitesi üzerinde doğrudan etkili olduğu düşünülen nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinde görülmüştür. Bu doğrultuda gerçekleştirilecek olan eğitim faaliyetlerinde öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının büyük öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır (Seferoğlu, 2004: 214). Eğitim fakültelerine giren

bir öğretmen adayı, baştan beri öğretmenliğe güdelenmekte ve geleceğe bir öğretmen olabilmek için hazırlanmaktadır (Can, 1987: 67).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçmelerinde para kazanma, mesleğin doyum sağlaması, toplumda saygı görülmesi, bireyi mutlu etmesi, stresli olmaması ve öğretmenlik mesleğini sevme gibi iç ve dış faktörlerin etkili olduğunu ortaya koyan çalışmalara rastlanmaktadır (Battal, Yurdakul ve Sahan, 1998: 25; Boz ve Boz, 2008: 139). Para kazanma, sevme, mutlu olma aynı zamanda motivasyon anlamına da geldiği için, bireyin yaptığı işi sevmesi, ondan haz alması ile motivasyonları arasında pozitif bir ilişki olduğu ifade edilebilir (Aydın, 2008: 122). Bu açıdan bakıldığında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyonlarının, ileride yürütecek oldukları meslekte başarılı ve mutlu olmalarında büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Acat ve Yenilmez (2004: 136-138) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada, öğretmen adaylarının iç ve dış kaynaklı motivasyon kaynaklarını dikkate aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Örneğin öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğinin toplumda kabul görme, kariyerleri açısından olumlu katkı sağlama, ailelerinin mutlu olması, arkadaş çevresinde prestij kazanma ve öğretmenlik mesleğinin ileride vazgeçilmez bir meslek olarak yerini alacağı gibi düşüncelerin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyinde önemli katkısı olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyinin araştırıldığı bir diğer çalışmada Gençay ve Gençay (2007: 249), birinci sınıftaki öğretmen adaylarının

öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarına göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi ve ailelerin gelir seviyesi değişkenleri açısından farklılaşma durumunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006: 79).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi`nde 2008-2009 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 1. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Evreni temsil edecek şekilde 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasından rastlantısal olarak seçilen 268 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Öğrencilerin 144`ü erkek, 124`ü bayan olup, 156`sı 1. sınıfta 112`si 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla Acat ve Yenilmez (2004; 129) tarafından oluşturulan "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri" ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin kullanılması için araştırmacılardan e-posta yoluyla izin alınmıştır. Ölçeğin geçerliği ve güvenirliği araştırmacılar

tarafından sağlanmış olup, Cronbach Alpha katsayısı 0.92 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada yapılan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha katsayısı yeniden hesaplanmış ve 0.82 olarak bulunmuştur.

Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili motivasyon düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri için t-testi ve ailelerin gelir seviyesi değişkeni için one-way (tek-yönlü) ANOVA yapılmıştır.

Bulgular

Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri ile ilgili olarak sorulan 23 soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleği ile İlgili Motivasyon Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Anket Maddeleri	N	$\overline{X}$	SS
1. Öğretmenlik mesleğini ilgi duyduğum için seçtim.	268	3.30	1.41
2. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgileri öğrenmeyi içtenlikle isteyerek yapıyorum.	268	3.69	1.19
3. Kendimi öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenecek yeterlilikte hissediyorum.	268	3.90	1.15
4. Öğretmenlik mesleği toplumda kabul görmemi sağlayacak.	268	3.27	1.23
5. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem kendimi bulmuş olacağım.	268	3.15	1.24
*6. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmek bir yetenek ve deneyim işidir. Ancak bunun bende çok sınırlı olduğunu düşünüyorum.	268	2.25	1.16
7. Aldığım eğitim daha çok insana ulaşmamı	268	4.01	1.08

sağlayacak.			
8. Aldığım öğretmenlik eğitimi gelecekte çok daha kolay iş bulmamı sağlayacak.	268	3.47	1.13
9. Aldığım öğretmenlik eğitimi sayesinde ilgi alanlarıma ilişkin yazılı kaynaklara çok daha kolay ulaşacağım.	268	3.50	1.07
10. Aldığım öğretmenlik eğitimi kariyerim açısından yükselmemi sağlayacak.	268	3.38	1.19
11. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem ailem mutlu olacak.	268	3.73	1.21
12. Öğretmenlik mesleği ile ilgili kazandığım beceriler arkadaşlarım arasında bana prestij kazandırıyor.	268	3.32	1.21
*13. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemeyişimin nedeni yeterli çaba göstermememdir.	268	2.92	1.37
*14. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemiyorum çünkü bunları öğrenmeye çabalarken gerginleşiyorum ve unutkanlaşıyorum.	268	2.29	1.25
15. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede işini severek yapan ve beni motive edebilecek bir kişi ile çalışmam istekliliğimi artırır.	268	4.09	1.14
16. Çalıştığım materyalin çekici olması ve ilgi çekmesi önemlidir.	268	4.13	1.07
17. Birlikte eğitim aldığım grubun istekliliği beni etkiler.	268	3.98	1.12
*18. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmeye karşı bir dirence sahip olduğumu ve bunu hiçbir zaman tam olarak öğrenemeyeceğimi düşünüyorum.	268	2.04	1.15
19. Beklentilerim doğrultusunda gerçekleşecek bir eğitim-öğretim süreci öğrenme konusundaki istekliliğimi artırır.	268	4.03	1.10
20. Öğrendiğim bilgi ve becerileri kullanacağımı bilmek beni daha da motive ediyor.	268	3.91	1.17
*21. Benimki öğrenmek değil sadece bazı şeyleri ezberlemek.	268	2.32	1.31
22. Öğretmenlik eğitimi almamın benim yaşam kalitemi artıracağına inanıyorum.	268	3.71	1.16
23. Gelecekte öğretmenlik mesleğinin vazgeçilmez bir meslek olarak yerini alacağına inanıyorum.	268	3.03	1.35

* Olumsuz soru tipinde sorulmuştur.

Tablo 1 incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip maddenin "çalıştığım materyalin çekici olması ve ilgi çekmesi önemlidir" ($\bar{x}$= 4,13) maddesi olduğu görülmektedir. Bunu takip eden en yüksek ortalamaya sahip maddeler de 15. madde "Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede işini severek yapan ve beni motive edebilecek bir kişi ile çalışmam istekliliğimi artırır" ($\bar{x}$ = 4,09), 19. madde "Beklentilerim doğrultusunda gerçekleşecek bir eğitim-öğretim süreci öğrenme konusundaki istekliliğimi artırır" ($\bar{x}$= 4,03) ve 7. madde "Aldığım eğitim daha çok insana ulaşmamı sağlayacak" ($\bar{x}$ = 4,01) maddesidir. Diğer maddelere bakıldığında ise olumsuz soru tipinde sorulmuş olan 5 madde dışında kalan bütün maddelerin 3.00 ortalamanın üzerinde oldukları görülmektedir. Olumsuz soru tipinde sorulmuş olan 6, 13, 14, 18 ve 21. maddelerde ise ortalamaların 3.00`ın altında olduğu, bu sonucun da öğretmen adaylarının ilgili maddelerde olumlu motivasyon düzeyine sahip olduklarını işaret ettiği söylenebilir. Öğretmen adaylarının motivasyon düzeylerinin en düşük olduğu madde ise 23. madde "Gelecekte öğretmenlik mesleğinin vazgeçilmez bir meslek olarak yerini alacağına inanıyorum" maddesidir. Öğretmen adayları öğretmenlik mesleğinin gelecekte önemli bir yere sahip olup olmayacağı konusuna tereddütlü yaklaşmışlardır. Sonuç olarak ölçekte yer alan bütün maddelere karşı öğretmen adaylarının olumlu motivasyon düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumu.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerine ilişkin ölçeğin maddelerinden aldıkları

puanların cinsiyete göre farklılaşma durumu ve farkın anlamlılığı t-testi ile analiz edilmiş olup, sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleği ile İlgili Motivasyon Düzeylerine İlişkin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Madde No	Cinsiyet	N	$\overline{X}$	SS	Sd	t	p
1	Erkek	144	3.31	1.40	266	.09	.93
	Bayan	124	3.29	1.43			
2	Erkek	144	3.67	1.25	266	-.25	.81
	Bayan	124	3.71	1.32			
3	Erkek	144	3.76	1.26	262.59	-2.25	*.03
	Bayan	124	4.06	.97			
4	Erkek	144	3.28	1.26	266	.18	.86
	Bayan	124	3.26	1.19			
5	Erkek	144	3.14	1.26	266	-.20	.84
	Bayan	124	3.17	1.23			
6	Erkek	144	2.28	1.16	266	.53	.60
	Bayan	124	2.21	1.16			
7	Erkek	144	3.91	1.16	266	-1.66	.10
	Bayan	124	4.13	.96			
8	Erkek	144	3.38	1.13	266	-1.43	.16
	Bayan	124	3.57	1.14			
9	Erkek	144	3.49	1.12	266	-.05	.96
	Bayan	124	3.50	1.01			
10	Erkek	144	3.35	1.23	266	-.55	.58
	Bayan	124	3.43	1.15			
11	Erkek	144	3.55	1.28	265.98	-2.66	*.09
	Bayan	124	3.94	1.10			
12	Erkek	144	3.32	1.22	266	-.08	.94
	Bayan	124	3.33	1.22			
13	Erkek	144	2.96	1.36	266	.52	.60
	Bayan	124	2.87	1.39			
14	Erkek	144	2.28	1.20	266	-.24	.81
	Bayan	124	2.31	1.32			
15	Erkek	144	3.87	1.28	256,85	-3.64	*.00
	Bayan	124	4.35	.90			
16	Erkek	144	3.96	1.17	263.36	-2.99	*.00
	Bayan	124	4.34	.91			
17	Erkek	144	3.80	1.17	266	-2.86	*.01
	Bayan	124	4.19	1.02			

18	Erkek	144	2.07	1.20	266	.44	.66
	Bayan	124	2.01	1.09			
19	Erkek	144	3.92	1.15	266	-1.88	.06
	Bayan	124	4.17	1.03			
20	Erkek	144	3.76	1.30	261.10	-2.44	*.02
	Bayan	124	4.10	.98			
21	Erkek	144	2.31	1.34	266	-.16	.87
	Bayan	124	2.34	1.28			
22	Erkek	144	3.70	1.15	266	-.06	.95
	Bayan	124	3.71	1.17			
23	Erkek	144	3.01	1.37	266	-.21	.84
	Bayan	124	3.05	1.32			

*p<0.05

Tablo 2'de görüldüğü gibi, eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde cinsiyete göre ölçeğin altı maddesinde p<0.05 önem derecesinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Belirlenen farklılıkların hepsi bayan öğretmen adaylarının lehinedir.

3. madde "Kendimi öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenecek yeterlilikte hissediyorum" (t=-2.25, p=0.03) maddesi bayan öğretmen adaylarının ($\bar{x}$=4.06), erkek öğretmen adaylarına ($\bar{x}$=3.76) göre kendilerini öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak daha yeterli hissettiklerini göstermektedir.

11. madde "Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem ailem mutlu olacak" (t=-2.66, p=0.09) maddesi ise bayanların ($\bar{x}$=3.94), erkeklere ($\bar{x}$=3.55) oranla öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmelerinin ailelerini mutlu edeceğine daha fazla inanmakta olduklarını göstermektedir.

"Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede işini severek yapan ve beni motive edebilecek bir kişi ile çalışmam istekliliğimi artırır" (t=-3.64, p=0.00) maddesi, bayan öğretmenlerin ($\bar{x}$=4.35), erkek öğretmenlere ($\bar{x}$=3.87) göre öğretmenlik mesleği ile

ilgili kendilerini motive edecek biri ile çalışmalarının kendi çalışma isteklerini arttıracağına daha fazla inandıklarını göstermektedir.

"Çalıştığım materyalin çekici olması ve ilgi çekmesi önemlidir" (t=-2.99, p=0.00) maddesine göre ise bayanların ($\bar{x}$=4.34), çalışılan materyalin ilginçliği konusunda erkeklere ($\bar{x}$=3.96) göre daha duyarlı oldukları söylenebilir.

"Birlikte eğitim aldığım grubun istekliliği beni etkiler" (t=-2.86, p=0.01) maddesine göre bayan öğretmen adaylarının ($\bar{x}$=4.19), birlikte çalıştıkları insanların motivasyonlarına erkek öğretmen adaylarından ($\bar{x}$=3.80) daha fazla önem verdikleri yorumuna ulaşılabilir.

"Öğrendiğim bilgi ve becerileri kullanacağımı bilmek beni daha da motive ediyor" (t=-2.44, p=0.02) maddesine göre ise, bayanların ($\bar{x}$=4.10), öğrendikleri bilgi ve becerileri meslek hayatlarında kullanmaya erkeklerden ($\bar{x}$=3.76) daha fazla önem verdikleri söylenebilir.

Fark bulunan altı madde dışında kalan on yedi maddede ise bayan ve erkek öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu maddelere ilişkin olarak eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde cinsiyet faktörünün önemli olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin sınıflarına göre farklılaşma durumu.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerine ilişkin ölçeğin maddelerinden aldıkları puanların sınıflarına göre farklılaşma durumu ve farkın anlamlılığı t-testi ile analiz edilmiş olup, sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleği ile İlgili Motivasyon Düzeylerine İlişkin Sınıflarına Göre Farklılaşma Durumu

Madde No	Sınıf	N	$\overline{X}$	SS	Sd	t	p
1	1. Sınıf	156	3.24	1.37	266	-.75	.45
	4. Sınıf	112	3.38	1.47			
2	1. Sınıf	156	3.62	1.23	266	-1.11	.27
	4. Sınıf	112	3.79	1.13			
3	1. Sınıf	156	3.81	1.22	259.24	-1.59	.11
	4. Sınıf	112	4.03	1.03			
4	1. Sınıf	156	3.24	1.27	266	-.55	.58
	4. Sınıf	112	3.32	1.16			
5	1. Sınıf	156	3.08	1.29	266	-1.18	.24
	4. Sınıf	112	3.26	1.16			
6	1. Sınıf	156	2.28	1.18	266	.43	.67
	4. Sınıf	112	2.21	1.13			
7	1. Sınıf	156	4.03	1.11	266	.26	.80
	4. Sınıf	112	3.99	1.04			
8	1. Sınıf	156	3.46	1.14	266	-.19	.85
	4. Sınıf	112	3.48	1.13			
9	1. Sınıf	156	3.36	1.11	255.34	-2.56	*.01
	4. Sınıf	112	3.69	.98			
10	1. Sınıf	156	3.42	1.23	266	.53	.60
	4. Sınıf	112	3.34	1.13			
11	1. Sınıf	156	3.73	1.26	266	.05	.96
	4. Sınıf	112	3.72	1.15			
12	1. Sınıf	156	3.38	1.22	266	.85	.39
	4. Sınıf	112	3.25	1.21			
13	1. Sınıf	156	2.96	1.37	266	.52	.60
	4. Sınıf	112	2.87	1.38			
14	1. Sınıf	156	2.36	1.28	266	.99	.32
	4. Sınıf	112	2.21	1.22			
15	1. Sınıf	156	4.15	1.17	266	.92	.36
	4. Sınıf	112	4.02	1.10			
16	1. Sınıf	156	4.17	1.07	266	.70	.49
	4. Sınıf	112	4.08	1.08			
17	1. Sınıf	156	3.99	1.17	266	.28	.78
	4. Sınıf	112	3.96	1.05			
18	1. Sınıf	156	2.01	1.09	266	-.47	.64
	4. Sınıf	112	2.08	1.23			
19	1. Sınıf	156	4.09	1.10	266	.98	.33
	4. Sınıf	112	3.96	1.10			

20	1. Sınıf	156	3.92	1.19	266	.04	.97
	4. Sınıf	112	3.91	1.15			
21	1. Sınıf	156	2.37	1.27	266	.60	.55
	4. Sınıf	112	2.27	1.37			
22	1. Sınıf	156	3.67	1.24	260.15	-.66	.51
	4. Sınıf	112	3.76	1.03			
23	1. Sınıf	156	2.94	1.26	218.57	-1.32	.19
	4. Sınıf	112	3.16	1.45			

*p<0.05

Tablo 3 incelendiğinde eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde 1. ve 4. Sınıflar arasında sadece bir maddede p<0.05 önem derecesinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı fark çıkan 9. Maddede "Aldığım öğretmenlik eğitimi sayesinde ilgi alanlarıma ilişkin yazılı kaynaklara çok daha kolay ulaşacağım" ifadesine 1. sınıf öğrencilerinin katılım ortalaması 3.36 iken, 4. sınıf öğrencilerinin 3.69`dur ve aralarında anlamlı fark belirlenmiştir (t=-2.56, p=0.01). Buna göre kaynaklara ulaşmada öğretmenlik eğitiminin faydalı olacağına 1. sınıf öğrencileri daha az inanmakta iken, 4. Sınıf öğrencilerinde bu güdü nispeten artmaktadır.

Ölçeğin diğer maddelerine bakıldığında 1. ve 4. Sınıf öğrencileri arasında öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde p<0.05 önem derecesinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Buna göre sınıf faktörünün eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde önemli olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin ailelerinin gelir seviyesine göre farklılaşma durumu.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerine ilişkin ölçeğin maddelerinden aldıkları

puanların ailelerinin gelir düzeyine göre farklılaşma durumu ve farkın anlamlılığı tek yönlü varyans analizi ile ölçülmüştür.

Ailelerinin gelir durumuna göre dört gelir grubuna ayrılan öğrenciler arasında anlamlı farka yönelik yapılan varyans analizi sonuçlarına göre 1. ve 12. maddelerde $p<0.05$ önem derecesinde anlamlı fark bulunmuştur.

Fark bulunan ($F=3.09$, $p=0.03$) birinci maddede "Öğretmenlik mesleğini ilgi duyduğum için seçtim" ifadesine ailesinin gelir durumu 1000 TL ve altında olan öğrenciler en yüksek ($\bar{x}=3.47$) ortalamayla katılmışlardır. Bu maddeye ilişkin en düşük ortalama ise ($\bar{x}=2.68$) ortalama ile ailesinin gelir durumu 2000 TL ve üstü olan öğrencilere aittir. Buna göre ailesinin gelir durumu düşük olan öğrenciler öğretmenlik mesleğini isteyerek seçerken, yüksek olan öğrenciler ise genel olarak istemeden seçmektedirler.

12. madde olan "Öğretmenlik mesleği ile ilgili kazandığım beceriler arkadaşlarım arasında bana prestij kazandırıyor" maddesine ise ailesinin gelir durumu "1000-1500 TL arasında olan öğrenciler en yüksek ($\bar{x}=3.51$) ortalamayla katılırlarken, en düşük ($\bar{x}=2.74$) ortalamayla da ailesinin gelir durumu 2000 TL ve üstü olan öğrenciler katılmışlardır. Buna göre ailesinin gelir durumu nispeten düşük olan öğrenciler öğretmenlik mesleğini bir nevi toplum içerisinde yükselme aracı olarak görürlerken, diğer gelir gruplarındaki öğrencilerde ise bu düşüncenin daha az olduğu yorumuna ulaşılabilir.

Ölçeğin geri kalan yirmi bir maddesinde ise eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde ailelerini gelir durumu faktörünün önemli olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre eğitim fakültesi öğrencilerinin genel olarak öğretmenlik mesleğine karşı motivasyon düzeylerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin hiçbir maddesinde olumsuz motivasyon düzeyine rastlanmamıştır. Bunun bir nedeni olarak, öğretmenliğin son yıllarda tercih edilen meslekler arasına girmesi gösterilebilir.

Araştırmada eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde cinsiyet faktörüne göre ölçeğin yirmi üç maddesinden sadece altı maddesinde bayanların lehine anlamlı fark bulunmuştur. Geriye kalan on yedi maddede ise anlamlı fark bulunamamıştır. Acat ve Yenilmez (2004: 131-133) ise 10 üniversitede 913 eğitim fakültesi öğrencisine uyguladıkları ve aynı ölçeği kullandıkları araştırmalarında bayan ve erkek öğrenciler arasında bayanların lehine on üç maddede anlamlı fark bulmuşlardır. Buna göre araştırma sonuçlarının tam olarak örtüşmediği söylenebilir. Yedi maddedeki farkın ortadan kalkması iki araştırma arasındaki beş senelik fark ve zaman geçtikçe ekonomik kaygılardan dolayı öğretmenlik mesleğinin sadece bayanlar değil erkekler tarafından da isteyerek seçilen bir meslek olması ve öğretmenlik mesleğinin gün geçtikçe bayan mesleği kavramından sıyrılması ile açıklanabilir.

Araştırma bulgularına göre 1. sınıf ve 4.sınıfta okuyan öğrenciler arasında ölçeğin yirmi üç maddesinden sadece bir maddesinde anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinde sınıf faktörünün önemli olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Öğrencilerin eğitim fakültesine yeni başlamalarıyla bitirme aşamasına gelmeleri arasında öğretmenlik mesleğine karşı motivasyon düzeyleri açısından

bir fark oluşturmadığı söylenebilir. Öğrencilerin eğitim fakültesine öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu motivasyonla başladıkları, aradan geçen süreçte öğretmenlik mesleğini daha fazla tanımaları ile birlikte motivasyon seviyelerinin düşmediği sonucuna ulaşılabilir. Acat ve Yenilmez (2004: 134-136) de araştırmalarında genel olarak 4. sınıfların olumlu motivasyona sahip olduklarını belirtseler de ölçeğin sadece dört maddesinde anlamlı farklılık bulmuşlardır. Bu sonuca göre araştırmaların sonuçlarının birbirlerini desteklediği ifade edilebilir.

Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre öğretmenliğe karşı motivasyon seviyelerinde ölçeğin sadece iki maddesinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Buna göre öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyinin düşük ya da yüksek olmasının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon seviyelerini belirlemede önemli olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Bu durum öğrencilerin ailelerinin görüşlerinden çok kendi görüşlerine göre meslek tercihinde bulunmaya başlamalarının bir göstergesi olabilir. Ergenlik dönemi ile birlikte bireyselleşme çabası içinde olan öğrenciler, meslek tercihi konusunda da kendi tercihlerini yansıtmış olabilirler. Acat ve Yenilmez (2004: 136) de araştırmalarında ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı motivasyonlarında belirleyici olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Buna göre araştırmaların sonuçları örtüşmektedir.

Sonuç olarak eğitim fakültesi öğrencilerinin hemen hemen hepsinin öğretmenlik mesleğine karşı olumlu motivasyona sahip oldukları, çok az düzeyde motivasyon sorunu yaşadıkları belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

Acat, M. B. ve Yenilmez, K. (2004), "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri", *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, No.12: 125-139.

Akbaba, S. (2002), "Öğretmen Yetiştirmede Mesleki Rehberliğin Yeri ve Önemi", *Milli Eğitim Dergisi*, No.155–156.

Aydın, A. (2008), *Eğitim Psikolojisi*, PegemA Yayıncılık, Ankara.

Aydın, Hamdi A. (2008), *Çağdaş Yönetim ve Örgütsel Başarım* (Ed: M. Şerif Şimşek, Adnan Çelik), Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.

Battal, N., Yurdakul, B. ve Sahan, H.H. (1998), "Farklı Branşlardan Mezun Olan Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri ve Karşılaştıkları Sorunlar", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.1, No.2: 19-34.

Boz, Y. ve Boz, N. (2008), "Kimya ve Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmen Olma Nedenleri", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C:16, No:1: 37-144

Can, G. (1987), "Öğretmenlik Meslek Anlayışı Üzerine Bir Araştırma", *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.2, No.1.

Can, N. (2001), "Öğretmenlik Uygulamasının Yönetimi ile İlgili Yeni Düzenlemenin Getirdikleri ve Yaşanan Sorunlar", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, No.11: 1-18.

Cüceloğlu, D. (2005), *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Eren, E. (1989), *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, Beta Yayıncılık*, İstanbul.

Ergül, H.F. (2005), "Motivasyon ve Motivasyon Teknikleri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.4, No.14: 67-79.

Fidan N. (1996), *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, Alkım Yayın Evi, Ankara.

Gençay, Ö. A. ve Gençay, S. (2007), "Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, No.17: 241-253.

Karasar, N. (2006), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Koç, Ş. (1994), *Spor Psikolojisine Giriş*. Saray Medikal Yayıncılık, İzmir.

Özsoy, O. (2005), *Değişen Dünyada Meslek Seçimi Geleceğin Meslekleri*, Hayat Yayıncılık İletişim Eğitim Hizmetleri, İstanbul, 2005.

Pintrich, P.R., Cross, D.R., Kozma, R.B. ve Mckeachie, W.J. (1986), "Instructional psychology", *Annual Review of Psychology*, 37, 611-651.

Ryan, R.M. and Deci, E.L. (2000) "Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions", *Contemporary Educational Psychology*, No.25: 54-67.

Seferoğlu, S.S. (2004), "Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutumları", *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yeşilyaprak, B. (2006), *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Nobel Yayıncılık*, Ankara.

Zimmerman, B.J. (2000), "Self-Efficacy: An Essential Motive to Learn", *Contemporary Educational Psychology*, No.25: 82-91